

**Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D.
Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici**

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. III. Distinctio juris naturalis, & iuris Gentium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

Rectè igitur advertit Suar. l. 2. c. 5. n. 6. ab Adverſi. malè confundi fundamentum honeſtatis cum lege, cùm plura ad legem, quàm ad fundamentum & radicem bonitatis vel malitiæ morales requirantur: Unde etiam, licet divina natura fit fundamentum & ratio, quòd veritas ipſi fit conſentanea, mendacium verò malum & diſſentaneum, haud tamen ſequitur, quòd divina natura fit lex reſpectu DEI.

8. Sequitur ſecundò. Legem naturalem ſumptam ex parte hominis non conſiſtere in habitu, eſt quippe participatio divina legis actu præcipientis: ſed hæc conſiſtit in actu imperii, ergo & Lex naturalis. Nihilominus, quia illo imperio jam tranſactò non idcirco aboletur lex naturalis, ſed in virtute ſyntereſis habitualiter [non formaliter] perſeverat, dicitur aliquando nobis ineffe per modum habitus.

9. Sequitur tertio. Legem naturalem eodem modo acceptam diſtingui à conſcientia, quia primò lex naturæ eſt regula generalis, conſcientia eſt dictamen prædicum in particulari, prævio diſcurſu formatum. Secundò illa proximè, hæc remotè à ſyntereſi originem trahit. Tertio conſcientia eſt tum ipſius legis naturalis, tum divina: tum humanæ ad operationem particularem applicatio, & quidem non tantùm legis veræ, ſed etiam exiſtimatæ tantùm, unde ſæpius datur conſcientia erronea: Lex verò naturalis eſt principium applicabile, quod nunquam poteſt eſſe erroneum, utpote divinitus impreſſum.

10. Dices: Actus intrinſecè mali ſunt tales, quia independentèr à libero decreto & lege DEI repugnant naturæ rationali quæ tali: ſed repugnant legi naturali: ergo lex naturalis conſiſtit in ipſa natura rationali quæ tali.

Reſpondeo. Actus intrinſecè mali ſunt tales fundamentaliter, quia independentèr &c. concedo; ſunt mali formaliter, nego. ſed repugnant legi naturali formaliter, concedo; tantùm fundamentaliter, nego min. & conſequentiam. Formalis quippe malitia cuiuscuſque actus etiam intrinſecè mali deſumitur à repugnantia ad legem æternam, veluti dictum in Tract. de peccato.

§. II.

Diſtinctio juris naturalis & juris Gentium.

11. Imperator l. 1. inſtit. tit. 2. dividit jus in naturale, gentium, & civile. Cui diviſioni licet movere mox ſubjuncta definitio: *Jus gentium eſt quod ratio naturalis inter omnes homines conſtituit*: quod enim naturalis ratio conſtituit apud omnes homines, pertinet ad jus naturale: ut *ſervare fidem, honorare parentes &c.* Igitur contra leges dialecticæ unum ex membris dividendis jus in communi, in altero membro includitur, nempe jus gentium in jure naturali. Stat præterea in oppoſitum authoritas D. Thomæ qui hic q. 95. a. 4. ex Iſidoro jus ſeu legem humanam dividit in jus gentium, & jus civile, in quantum jus gentium proximè derivatur à lege naturæ, ſicut conſuſio à principiis, continetque generalia præcepta, ut juſtas emptiones, venditiones, &c. Jus verò civile remotius derivatur à lege naturæ per modum particularis determinationis. Atqui jus humanum adæquatè diſtinguitur à jure natu-

R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. II.

rali, ſiquidem lex humana obligatoriam auctoritatem ſortitur ex arbitrio hominum: lex verò naturalis à voluntate authoris natura; unde etiam lex univerſim dividitur in divinam & humanam, tanquam in membra adæquatè oppoſita.

Ut ſeu definitionis, ſeu definièntis auctoritati ſupperias ferant, dividunt Jurisperiti apud Suarez l. 2. c. 19. jus gentium in primarium ſeu primævum & ſecundarium. Primarium vocant, quod naturalis ratio apud omnes primo ſtatim aſſenſu & conſenſu conſtituit, quodque nobiscum natum eſt, & apud omnes gentes peræquè cuſtoditur, ut religio erga DEUM, pietas in parentes, fides in pactis, &c. Jus gentium ſecundarium eſt, quod non primo ſtatim aſſenſu, ſed neceſſitate ita exigente, intervenitu diſcurſus prædici, expenſis vitæ ac ſocietatis humanæ commodis communi hominum conſenſu & uſu inſtitutum eſt: ut ſunt emptio, venditio, locatio, ſocietates, ſervitutes, manumiſſiones, libertas commerciorum, publica ſecuritas legatorum etiam tempore belli, &c. quæ poſitâ diſtinctione meritò dicendum erit cum eodem Suar. Jus gentium primarium ad jus naturale, ſecundarium verò ad jus humanum poſitivum revocari. Et ratio primæ partis eſt: Quod omnes homines ex evidenti inſtinctu luminis naturalis neceſſariò & æqualiter obligat, pertinet ad legem naturæ, ſiquidem talis inſtinctus immediatè derivatur ab authore naturæ, ideoque Iſidorus l. 5. etymol. c. 4. Jus naturale, inquit, eſt, *quod eſt commune omnium nationum*, eò quòd utrobique inſtinctu naturæ, non conſtitutione aliqua habeatur: atqui jus gentium primarium ita ſe habet, unde & ejus præcepta Decalogo continentur: ergo. Ratio 2. partis eſt: Illa lex continetur ſub lege humana poſitiva, quæ hominum moribus & arbitrio conſtituitur: nam recipere Legatos ſub pacto ſecuritatis, rerum diviſiones, emptiones, venditiones, commercia & cætera ejusmodi, ad ſecundarium jus gentium pertinentia, non ſunt abſolutè de neceſſitate generis humani: cum ſine iis humana ſocietas abſolutè conſervari & gubernari potuiſſet, & aliquandiu conſervata fuerit. Cùm verò unà cum humano genere etiam malitia creſceret, magiſtrâ neceſſitate, non unius ſed omnium ferè gentium conſuetudine ſunt introducta: ſed quod uſus & mores hominum conſtituerunt, pertinet ad jus humanum poſitivum: ergo. Inde

Nihilominus, ut optime obſervat Clariff. D. Joſ. Cletle in ſelectis qq. ex 1. p. ff. q. 2. n. 3. hæc diſtinctione diviſioni juris in naturale & gentium non admodum ſuccurrit; cùm jus gentium primarium nihilo diſtet à jure naturali, nec niſi denominativè & improprie gentium dici poſſit, eò quòd gentibus commune ſit uſitatum. Ideoque dimiſſa hæc diſtinctione reſtitùs Theologi à formali principio diviſionem legis ac juris inſtituunt, & id omne jus ſub lege naturali comprehendunt, cujus obligatio vel efficacia ab authore naturæ profecta inſtinctu naturali evidenter conſocietur: illa ſub jure gentium comprehenduntur, quæ diſtante quidem ratione naturali, mediante tamen conſuetudine, conſenſu & arbitrio omnium ferè gentium, non ut abſolutè, ſed ut neceſſaria ex ſuppoſitione moribus hominum in-

tractata, servantur. Cetera ex ratione naturali remotius derivata, & populorum vel magistratum placito variè instituta sub jus civile redigunt.

13. Quamvis igitur jus gentium quandam affinitatem habeat cum jure & lege naturali, & in aliquibus conveniat, ut quòd utrumque sit commune gentibus, saltem ut plurimum; quòd utrumque habeat actus præceptivos, prohibitivos, permissivos: nihilominus tamen essentialiter discriminantur, primò quòd præcepta juris gentium tam affirmativa quàm negativa non sunt in materia intrinsecè bonà, vel malà, neque sunt ex principiis synteresis evidenter deducta, sed immediate fundantur in moribus, usu, mutuoque consensu & tacito contractu gentium: qua de causa Imp. §. 4. Instit. de jure natur. &c. vocat jus gentium, quòd usu gentium introductum est. Secundo differunt, quòd præcepta juris naturalis sunt de rebus simpliciter necessariis ad finem naturæ rationali proprium, ut fidem servare, neminem defraudare, colere parentes, &c. dum econtra præcepta juris gentium non sunt de mediis simpliciter necessariis ad obtinendam felicitatem humanæ societatis, sed magis de commoditate, aut necessitate hypothetica fundata in aliqua libera hypothesi, ut est immunitas Legatorum & Fœdaliū, jura hospitii, captivitates, servitutes, libertas commerciorum, &c. sine quibus absolute humana societas subsistere potuisset.
14. Unde tertio differunt secundum omnia 4. genera causarum: Et de causa materiali constat ex dictis: materia quippe juris & legis naturalis sunt actus intrinsecè boni, vel mali, mediæque necessariò connexa cum fine ultimo: materia verò juris gentium sunt actus habentes solum magnam commoditatem, aut hypotheticam aliquam necessitatem ad consequendam felicitatem. Item differunt subiecto: nam subiectum juris naturalis sunt omnes & singuli homines: juris verò gentium, sunt aliqua, & pleræque, non necessariò omnes gentes. Differunt in causa efficienti, nam lex naturalis imprimatur ab ipso auctore naturæ humanis cordibus: jus gentium descendit ex arbitrio, consuetudine & mutuo consensu gentium, quamvis originetur in lumine synteresis. Differunt in fine intrinsecò, nam finis intrinsecus legis naturalis est felicitas omnium hominum, & singulorum: econtra finis intrinsecus juris gentium est felicitas gentium quæ talium. Differunt proinde causâ formali, definitione & differentiâ specificâ; quia jus naturæ est ordinatio Authoris naturæ inscripta cordibus omnium hominum, ad ea agenda, quæ absolute & intrinsecè sunt necessaria ad finem ultimum naturæ rationalis, & ad fugiendum illa, quæ cum ipso intrinsecè repugnant. At verò jus gentium rectè definitur, *Ordinatio communi usu & consuetudine gentium, mutuoque consensu introducta, ad ea amplectenda sine quibus humana societas ex integris gentibus aggregata, quæ mutuis officiis fovetur & indiget, commode non subsistit.*
15. Unde deduces primò; Jus gentium etiam in effectu multum distare à jure naturali, tum universalitate, tum immutabilitate: quia obligatio, quæ est primarius juris sive legis effectus, in jure

naturali omnes omnino gentes, singulosque homines afficit, estque formaliter immutabilis seu indispensabilis, prout sequenti art. ostendemus, secus in jure gentium; quod neque necessariò suam obligationem in omnes gentes propagat; neque est proflus immutabile, quia proxime tradatum in arbitrio & consuetudine gentium.

Deduces secundo. Jus gentium scripturæ proprie non dari, sed ut docet Suarez loc. cit. illud esse speciem juris non scripti & consuetudinarii, quia, ut loquitur Imperator, *est usus gentium introductum*: sicq; primò dividi potest in Divinum & humanum; Divinum in naturale & positivum; Istud in scriptum & non scriptum h. e. traditione acceptum; Humanum quoque in scriptum & non scriptum. Scriptum, quod scripturâ superioris auctoritate confecta periclitatur, est tantummodo civile, cum gentes diversæ nullam agnoscant potestatem humanam superiorem, vi cujus præceptis in certam scripturam reductis arctari possint. Non scriptum verò & consuetudinarium est vel moribus civium unius gentis, populi, civitatis introductum, & illius felicitatem per se primò respicit, estque jus consuetudinarium civile seu politicum; vel est plurimum populorum, & gentium moribus introductum, idque propter felicitatem humanæ societatis non ex una, sed pluribus gentibus diversorum scoporum, linguarum, rituum constituta, tunc proprie est jus gentium. Possunt quippe, ut cum Suar. loc. cit. eleganter exponit Clariss. D. D. Cletle, considerari homines, prout sunt cives licet civitatis, provincie, regni; & rursum prout sunt cives vastæ mundi Reipubl. & totius universi; neque enim divisio gentium ita à se invicem homines divisit, ut non in generalibus quibusdam officiis ad universam hominum societatem pertinentibus reciprocâ quâdam colligatione & vinculo, in ipsa naturæ specificâ conventionia, primisque principiis fundato indigeant, ut quo sit, ut in toto ferè mundo quâdam consuetudines sint introductæ, quibus nemo se vellet exemptum, præter admodum paucas & barbaras nationes, quæ ne quidem naturalis rationis præceptis obsecundant. Ex quo etiam patet iusticiens distinctio juris gentium à jure civili non scripto, quàm non scripto.

Deduces tertio. In uno eodemque actu iniquiter concurrere jus naturæ, gentium, & civile: ita e. g. in contractu spectari potest in primis specialis modus contrahendi, isque ordinatus pertinet ad jus civile, vel arbitrium ipsorum contrahentium: alterum est observatio contractus consummati; & hoc pertinet ad jus naturæ, quo dicitur, suum cuique esse reddendum, eademque servandam; tertium est facultas liberi contrahendi, & illa est juris gentium.

Deduces quarto. Quo sensu fœdera belli & pacis inter populos inita sint juris gentium? Nam primò vel sumuntur hæc fœdera pro ipsa pactione fœderis in genere, & sic videntur post diluvium, factâ hominum gentiumque divisione earundem moribus ita suadente communi utilitate introducta, adeoque esse de jure saltem præmissivo gentium; quamvis eandem facultatem DEUS Israelitis restrinxerit, ut patet ex Deuter.

nomii cap. 7. Vel secundò, sumuntur fœdera determinatè, v. g. pro hac, vel illa pacificatione, Monasteriensis, Neomagensis, Pyrenæa, &c. & sic sunt juris non gentium, sed civilis: quia ut sic non introducuntur moribus gentium; neque respiciunt per se communem gentium felicitatem, prout illa humanam societatem constituunt & quasi rempublicam universi, sed constituuntur auctoritate summorum Principum & Magistratum; atque in cujuslibet partis fœderatæ propriam felicitatem referuntur, quod pertinet ad jus civile: neque enim, si Hispanus cum Gallo pacem inierit, ideo vel Hispanus Gallicæ, vel Gal-

lus Hispanicæ gentis felicitatem quærit, sed quælibet gens suam, prout manifestum fit ex punctis in ejusmodi fœdera deductis. Nec refert, quod plures diversæ gentes populique in ejusmodi fœdera conveniant, uti nunc Anglia, Hispania, Imperium, Belgium, Sabaudia &c. contra Gallos; nam & in istis quælibet pars fœderata proprii statûs & Reipubl. conservationem ac felicitatem principaliter intendit. Vel tertio per fœdera intelligitur ipsa fœderis observandi religio; & hæc procul dubio est juris naturalis, siquidem, si eam esse servandam, ipsa rationis naturalis principia præscribunt.

ARTICULUS III. An lex naturæ sit immutabilis?

SUMMARI A.

1. Quot modis fieri possit legis mutatio?
2. Materialis mutatio legis naturalis fieri potest humana potestate.
3. Non tamen in omni præcepto.
4. Quæ sunt de jure naturæ permissivo, humanitus mutari possunt.
5. Nulla potestate lex naturæ formaliter mutari aut dispensari potest.
6. Objectiones ex S. Scriptura Auctoritate diluuntur.
7. Ad variarum dispensationum exempla objecta respondetur.

§. I.

Præsupposita.

1. Supposita divisione legis naturalis in præceptivam & permissivam; Notandum est, mutationem legis fieri vel quoad existentiam, vel quoad specificationem: quoad existentiam fit, quando lex in humana mente per invincibilem ignorantiam nullam habet existentiam, vel habitam amittit. Et hoc sensu quæri potest, an lex naturæ invincibiliter ignorari possit? ad quam quæstionem in prioribus responsum est, legem naturalem quoad prima principia moralia ex nullius ratione utentis mente tolli posse; bene autem quoad secundaria, quæ per remotiorem consequentiam ex primis deducuntur. Quoad specificationem lex mutari dicitur, quando id quod per legem prius erat illicitum, postea fit licitum, vel econtra, quod quidem fieri potest dupliciter, nempe ab intrinseco, & extrinseco. Ab intrinseco fit, quando mutato fine & ratione legis, cessat etiam obligatio legis, vel in totum, & tunc dicitur cessatio legis, vel in particulari occasione, & tunc dicitur interpretatio legis. Ab extrinseco lex mutatur, quando ab habente potestatem, nempe à legislatore, revocatur vel in totum, & tunc dicitur abrogari; vel ex parte, & quoad aliquem casum aut personam particularem, & tunc dicitur fieri dispensatio; nam dispensatio dicitur relaxatio juris à superiore facta cum aliquo particulari, remanente vigore juris. Rursus. Mutatio vel dispensatio legis potest esse mutatio legis formaliter & propriè, vel tantum materiali-

ter, & impropiè. Mutatio legis formaliter quæritur, etiam vocat intrinsecam, est, cum legis obligatio definit remanente objecto legis sub iis circumstantiis, sub quibus terminat intentionem legislatoris; materialiter & impropiè [quod etiam appellant extrinsecè] lex mutatur, quando materia sive objectum legis ita mutatur, ut ad illud legislatoris intentio & legis obligatio jam amplius se non extendat. His positis

Certum est primò, Legis naturalis materiam tantum & impropiam mutationem non tantum divinam, sed etiam humanam potestate fieri posse, quando nimirum materiæ & objecti mutatio ejusmodi potestati subest; Certum quippe est de facto mutatam materiam præcepti naturalis, præceptum naturale non obligare, non quia præceptum ejusve obligatio mutetur, sed quia non invenit objectum, circa quod deberet suam obligationem exercere: ergo si DEUS vel potestas humana possit mutare materiam legis, similiter poterit fieri extrinseca mutatio legis naturalis. Antec. constat in lege naturali reddendi depositum, servandi naturale secretum, quæ præcepta non obligant in casu, quo reddendo depositum, vel servando secretum, damnum Reipubl. sequeretur; hæc quippe præcepta non aliter respiciunt redditionem debiti, & servationem secreti, nisi sub implicita conditione boni communis, ad quod omnia tacitè referuntur: quæ deficiente mutatur objectum & materia legis, & consequenter obligatio legis ad talem casum se non extendit, ipso nihilominus vigore legis penitus immutato. Sic pariter, etiam si sit lex naturalis, ne quis occidat seipsum, si DEUS, qui est Dominus vitæ & mortis, expressa revelatione & præcepto potestatem homini tradat, licita erit occisio sui ipsius; si ereditur faciat donationem mutui, cessabit naturalis obligatio mutuum restituendi, &c.

Certum est secundò. Non omne præceptum legis naturalis etiam materialiter mutari posse: quando nimirum materia legis est simpliciter immutabilis: ita quippe in præcepto non blasphemandi, non mentiendi &c. nulla est mutabilitas, aut dispensabilitas, quia materia prohibita habet intrinsecam & essentialem repugnantiam cum divinis perfectionibus.

o o ;

Certum